

قواعد فقه استدلالی جامع

(عناوین حقوق خصوصی، جزایی، عمومی و اقتصادی)

دکتر سیدعلی محمد یثربی قمی

دانشیار پردیس فارابی دانشگاه تهران

سرشناسه : یثربی قمی، سیدعلی محمد، ۱۳۳۰ -
 عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
 عنوان و نام پدیدآور : قواعد فقه استدلالی جامع، (عناوین حقوق
 خصوصی، جزایی، عمومی و اقتصادی / سید علی یثربی قمی.
 مشخصات نشر : تهران: نشر میزان، ۱۳۹۸
 مشخصات ظاهری : ۴۸۰ ص.
 فروست : نشر میزان؛ ۱۳۳۱.
 شابک : 978-622-212-032-0
 وضعیت فهرست نویسی : فیپا
 عنوان دیگر : عناوین حقوق خصوصی، جزایی، عمومی و اقتصادی
 موضوع : فقه استدلالی - Demonstrative Jurisprudence
 موضوع : فقه -- قواعد -- Islamic law -- Formulae
 موضوع : فقه جعفری -- قرن ۱۴
 موضوع : Islamic law, Jafari -- 20th century
 موضوع : حقوق جزا (فقه) -- ایران
 موضوع : Crime law (Islamic law) -- Iran
 موضوع : حقوق مدنی (فقه) -- ایران
 موضوع : Civil rights (Islamic law) -- Iran
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۷ الف ۶ ی ۵ / ۱۹۸ / ۵ BP
 رده بندی دیویی : ۲۹۷ / ۳۷۹
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۵۷۵۵۴۵

هرگونه تکثیر (اعم از چاپ، کپی، فایل الکترونیکی و...) از این اثر بدون اخذ مجوز
 از ناشر خلاف قانون بوده و پیگرد قانونی دارد.
 لطفاً در صورت مشاهده، موارد را به شماره تلفن‌های ذیل اطلاع دهید.

۱۳۳۱

نشر میزان

قواعد فقه استدلالی جامع

دکتر سیدعلی محمد یثربی قمی

چاپ اول: بهار ۱۳۹۸

قیمت: ۷۰۰۰۰ تومان

شماره: ۱۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۲-۰۳۲-۰

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاووسی فر، کوچه نکبسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱
 فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخرآزی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰
 واحد پخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱
 پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ
الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ

«سورة حديد، آية ٢٥»

فهرست مطالب

۲۳	کلیات تعریف و موضوع قواعد فقه
۲۴	تفاوت قواعد با اصول و مسائل فقه
۲۷	تفاوت قاعده فقهی و ضابطه فقهی
۲۸	تفاوت بین قاعده فقهی و نظریه عام فقهی
۲۹	قواعد فقه خصوصی
۳۰	فصل اول: قاعده تبعیت عقد از قصد
۳۰	مفاد و محتوای قاعده
۳۳	الف - تحقق اصل قصد
۳۴	ب - قصد متعلق
۳۴	ج - قصد سایر احکام
۳۵	مدرک قاعده
۳۵	الف - اجماع
۳۶	ب - مقتضی اصل اولی
۳۶	ج - بنای عقلا
۳۷	قاعده و ایرادات
۳۷	۱- بیع غاصب
۳۷	۲- عقد مکره
۳۸	۳- معاطات بنابر قول به اباحه
۳۸	۴- ضمان تلف مبیع قبل از قبض
۳۸	۵- صحت عقد با فساد شرط
۳۸	۶- فروش مایملک و مالایملک
۳۹	۷- نکاح موقت با عدم ذکر مدت

۶ □ قواعد فقه استدلالی جامع

فصل دوم: قاعده لزوم	۴۰
۱- رجحان	۴۰
۲- قاعده	۴۰
۳- استصحاب	۴۱
۴- معنای لغوی اصل: «ما یبتنی علیه الشیء»	۴۱
لزوم چیست؟	۴۱
لزوم حکمی	۴۲
لزوم حقی	۴۲
شباهت و تفاوت لزوم حکمی و لزوم حقی	۴۲
جواز حکمی و جواز حقی	۴۳
حق و حکم	۴۳
مدارک قاعده لزوم	۴۵
الف - کتاب	۴۵
ب - سنت	۴۶
ج - بنای عقلا	۴۷
د - استصحاب	۴۷
فصل سوم: قاعده لاضرر	۴۸
الف - کتاب	۴۹
ب - سنت	۵۰
معنای کلمه ضرر و ضرار	۵۲
درایت در روایات قاعده	۵۳
موارد استناد فقهاء به قاعده لاضرر - عناوین و اسناد	۵۳
معنی «لا» در لاضرر و لا ضرار	۵۵
لزوم جبران ضرر	۵۷
قانون مدنی و قاعده لاضرر	۵۸
فصل چهارم: قاعده صحت	۵۹
مدرک و مستندات قاعده	۶۰

فهرست مطالب □ ۷

۶۰	الف - آیات قرآن
۶۰	ب - اخبار
۶۱	روایات مقیده
۶۹	فصل پنجم: قاعده تسلیط
۶۹	مدرک قاعده
۶۹	۱- کتاب خدا
۷۰	۲- سنت
۷۲	۳- اجماع
۷۴	۴- دلیل عقل و بناء عقلا
۷۵	حدود قاعده تسلط
۷۵	الف - جهت موضوع
۷۶	ب - جهت اکتساب
۷۶	ج - جهت مصرف
۷۶	قاعده تسلط و حقوق و نفوس
۷۷	قاعده تسلط و قاعده لاضرر
۷۸	قاعده و واجبات مالی
۷۹	فصل ششم: قاعده المؤمنون عند شروطهم
۷۹	مدرک و مستند قاعده
۷۹	الف - اخبار
۸۰	ب - اجماع
۸۰	ج - وجوب وفا به عقود
۸۱	مراد قاعده
۸۱	تفاوت شروط ابتدایی و شروط ضمن عقود
۸۲	شرایط صحت شروط ضمن عقود
۸۲	۱- مقدور باشد
۸۳	۲- از نظر شارع جایز باشد
۸۳	۳- عقلایی باشد

۸ □ قواعد فقه استدلالی جامع

- ۴- مخالف کتاب و سنت نباشد ۸۳
- ۵ - خلاف مقتضای عقد نباشد ۸۳
- ۶- مجهول نبودن شرط ۸۵
- ۷ - شرط مستلزم محال نباشد ۸۷
- ۸ - ذکر شرط در متن عقد ۸۷
- ۹- منجز بودن شرط ۸۸
- ۱- شرط صفت ۸۹
- احکام شرط صفت ۸۹
- ۲- شرط فعل ۹۰
- احکام شرط فعل ۹۰
- الف - وجوب وفا ۹۰
- ب - اجبار مشروط علیه و حق فسخ مشروط له ۹۰
- ج - تعذر شرط ۹۱
- د - شرط وثیقه یا ضامن ۹۱
- هـ - اقاله و فسخ معامله مشروط ۹۱
- ۳- شرط نتیجه ۹۲
- احکام شرط نتیجه ۹۲
- فصل هفتم: قاعده ید** ۹۳
- تعریف ید و مصادیق آن ۹۳
- ادله حجیت ید ۹۴
- موارد جریان قاعده ید ۹۸
- حاکمیت قاعده در غیر مقام تنازع ۹۸
- ید و مقام تنازع ۹۹
- ید و وقف ۱۰۰
- ید و منافع ۱۰۲
- ید و حقوق ۱۰۳
- ید و اعراض و انساب ۱۰۳

فهرست مطالب □ ۹

۱۰۵.....	ید و ذوالید
۱۰۵.....	ید و تعدد ایادی
۱۰۶.....	شهادت و قاعده ید
۱۰۶.....	ید و سایر امارات و اصول
۱۰۶.....	قاعده ید و علی الید
۱۰۷.....	قاعده ید و قانون مدنی جمهوری اسلامی ایران
۱۰۹.....	فصل هشتم: قاعده ضمان ید
۱۰۹.....	تعریف ضمان ید
۱۰۹.....	سند و دلالت
۱۱۰.....	معنای تکلیفی یا معنای وضعی
۱۱۲.....	گفتار اول: معنای ید
۱۱۲.....	ماده اجتماع
۱۱۴.....	دفع وهم
۱۱۵.....	قاعده و ید مرکب
۱۱۵.....	توجیه ضمان ید مرکبه
۱۱۶.....	ضمان ید و ید منضمه
۱۱۷.....	وهم و دفع
۱۱۷.....	اشکال و دفع
۱۱۸.....	اشکال و دفع
۱۱۹.....	گفتار دوم: معنای «مای موصوله»
۱۱۹.....	مراد از مای موصوله یعنی شیء مأخوذ
۱۲۰.....	مال بودن و قاعده ضمان
۱۲۰.....	ضمان ید و مال مشاع
۱۲۰.....	ضمان ید و منافع
۱۲۳.....	ضمان ید و حقوق
۱۲۳.....	گفتار سوم: اخذ
۱۲۴.....	گفتار چهارم: علم و جهل در ضمان ید

۱۰ قواعد فقه استدلالی جامع

- گفتار پنجم: قاعده و ضمان مثل و قیمت..... ۱۲۴
- فصل نهم: قاعده مقبوض به عقد فاسد..... ۱۲۷
- ۱- مفاد قاعده..... ۱۲۸
- الف - مراد از مای موصوله..... ۱۲۸
- ب - معنای عموم..... ۱۲۸
- ج - معنای ضمان..... ۱۳۰
- د - معنای حرف با در قاعده..... ۱۳۱
- ۲- میزان دلالت و قلمرو حقوقی قاعده (حکم وضعی تصرف)..... ۱۳۲
- ۳- مستندات قاعده..... ۱۳۳
- الف - قاعده ضمان ید..... ۱۳۳
- ب - قاعده اقدام..... ۱۳۵
- ج - قاعده ضمان ید و اقدام..... ۱۳۶
- د - قاعده احترام..... ۱۳۶
- ه - قاعده لاضرر..... ۱۳۷
- و - بنای عقلا..... ۱۳۷
- ۴ - حکم تکلیفی تصرف..... ۱۳۸
- ۵ - حکم منافع مقبوض به عقد فاسد..... ۱۳۸
- ۶ - حکم صورت تلف..... ۱۳۹
- ۷- موارد تطبیق قاعده..... ۱۴۰
- بیع..... ۱۴۰
- اجاره..... ۱۴۰
- عاریه..... ۱۴۱
- هبه..... ۱۴۱
- صلح..... ۱۴۱
- ۸- استثنائات قاعده..... ۱۴۲
- بیع بلائمن و اجاره بدون اجرت..... ۱۴۲
- ثمن مبیع مغضوب در فرض علم مشتری به غضب..... ۱۴۲

فهرست مطالب □ ۱۱

عقد شرکت فاسد.....	۱۴۲
عقد اجاره فاسد.....	۱۴۳
۹- قاعده و قانون.....	۱۴۴
فصل دهم: قاعده نفی عسر و حرج.....	۱۴۶
۱- معنای لغوی و اصطلاحی حرج و عسر و اصر.....	۱۴۶
۲- مستند عمومی رخصت‌های قانونگذار - تعریف.....	۱۴۷
۳- قاعده و ادله اعتبار آن.....	۱۴۷
۴ - قاعده و تقدم آن بر سایه ادله.....	۱۵۴
الف - امتنان.....	۱۵۴
ب - تخصیص.....	۱۵۴
ج - حکومت.....	۱۵۴
۵ - قلمرو قاعده.....	۱۵۵
الف - حرج شخصی یا نوعی.....	۱۵۵
ب - حرج و امور عدمی.....	۱۵۵
ج - نفی حرج رخصت یا عزیمت.....	۱۵۶
۶ - «لا حرج» و تعارض آن با «لا ضرر».....	۱۵۶
۷ - قاعده و شمول نسبت به احکام وضعیه.....	۱۵۷
۸- قاعده و شمول آن نسبت به محرّمات.....	۱۵۷
۹- قاعده و احکام دارای عسر و حرج.....	۱۵۸
۱۰- مصادیق عسر و حرج و قوانین.....	۱۵۹
۱۱- بحث تطبیقی.....	۱۶۰
مقایسه قاعده لا حرج با نظریه تغییر اوضاع و احوال.....	۱۶۰
۱۲- اعسار مالی مدیون.....	۱۶۱
۱۳- متن نظرات برخی از فقهای فعلی و آیات عظام که موفق به دریافت جواب کتبی ایشان شده‌ایم.....	۱۶۳
بررسی قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۷۷/۸/۱۰.....	۱۶۶

۱۲ □ قواعد فقه استدلالی جامع

پیشنهاد طرح قانونی برای اصلاح و تکمیل قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی
مصوب ۱۳۷۷ ۱۷۰
قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۳/۷/۱۵ مجلس شورای اسلامی ۱۷۲

۱۸۱ قواعد فقه جزایی

۱۸۲ فصل یکم: جب با اسلام

۱۸۲ ۱. مستندات قاعده

۱۸۲ الف - کتاب

۱۸۳ ب - سنت

۱۸۴ ۲. مفاد و میزان دلالت

۱۸۶ فصل دوم: جب با توبه

۱۸۸ ماهیت توبه

۱۸۸ حقیقت توبه

۱۸۸ مستندات وجوب توبه

۱۸۸ الف - کتاب

۱۸۹ ب - سنت

۱۹۰ ج - اجماع

۱۹۰ د - ادله عقلی

۱۹۱ کیفیت وجوب توبه

۱۹۲ عزم بر عدم بازگشت

۱۹۲ اعتبار استغفار

۱۹۲ امکان تبعیض در توبه

۱۹۲ اجتناب از کبائر و ارتکاب صغائر

۱۹۳ نقض توبه

۱۹۳ فوریت توبه

۱۹۴ توبه تفصیلی و اجمالی

۱۹۴ راه توبه از معاصی

فهرست مطالب □ ۱۳

۱۹۴.....	مراتب توبه.....
۱۹۵.....	مراتب تائبین.....
۱۹۵.....	صغیره و کبیره بودن گناه.....
۱۹۷.....	فصل سوم: دیه اعضا.....
۱۹۸.....	مستندات قاعده.....
۱۹۸.....	۱. صحیحہ ابن سنان.....
۱۹۸.....	۲. صحیحہ هشام بن سالم.....
۱۹۹.....	مفاد و میزان دلالت.....
۱۹۹.....	قاعده و منافع.....
۲۰۰.....	نظریه مختار.....
۲۰۱.....	نظریه مختار.....
۲۰۱.....	قاعده و اعضای غیر یگانه و دوگانه.....
۲۰۲.....	موارد استثنایی قاعده.....
۲۰۴.....	فصل چهارم: لایبطل دم امرء مسلم.....
۲۰۵.....	مستندات قاعده.....
۲۰۵.....	الف - کتاب.....
۲۰۶.....	ب - سنت.....
۲۰۸.....	قاعده و قانون مجازات اسلامی.....
۲۰۸.....	قاعده و حقوق تطبیقی.....
۲۱۱.....	فصل پنجم: درأ.....
۲۱۱.....	مستندات قاعده.....
۲۱۳.....	مفردات قاعده.....
۲۱۴.....	شبهه در اصطلاح فقهی.....
۲۱۵.....	دلالت قاعده.....
۲۱۵.....	الف - شبهه به اعتبار متعلق.....
۲۱۶.....	ب - دلالت قاعده به اعتبار فاعل.....
۲۱۷.....	قاعده و قصاص و تعزیرات.....

۱۴ □ قواعد فقه استدلالی جامع

۲۱۸.....	نمونه‌هایی از موارد استناد فقها.....
۲۱۸.....	قاعده درأ و اصل براءت و احتیاط.....
۲۱۹.....	فصل ششم: ضمان عاقله
۲۲۰.....	تعریف عاقله.....
۲۲۰.....	موارد تحمل عاقله.....
۲۲۱.....	کیفیت تقسیط دیه.....
۲۲۲.....	ضمان عاقله و قانون.....
۲۲۵.....	ضمان عاقله و حقوق تطبیقی.....
۲۲۷.....	فصل هفتم: تعزیر
۲۲۷.....	تعزیر در لغت.....
۲۲۷.....	تعزیر در اصطلاح فقهی.....
۲۲۷.....	تفاوت حد و تعزیر.....
۲۲۸.....	سئوالات سه گانه.....
۲۴۰.....	تفاوت‌های جرم و گناه.....
۲۴۲.....	فصل هشتم: لوث و قسامه
۲۴۲.....	معنای لغوی و اصطلاحی لوث.....
۲۴۳.....	معنای لغوی و اصطلاحی قسامه.....
۲۴۳.....	تاریخچه قسامه.....
۲۴۳.....	الف - امضایی بودن.....
۲۴۴.....	ب - نفی وجوب حکم بر قسامه (ادله نافیین).....
۲۴۴.....	ج - تأسیسی بودن.....
۲۴۵.....	د - حدوث قسامه در عهد عثمان.....
۲۴۵.....	نظر به نظریات چهارگانه.....
۲۴۶.....	اعتبار لوث در قسامه.....
۲۴۶.....	الف - اجماع.....
۲۴۶.....	ب - روایات.....
۲۴۷.....	شروط لوث.....

فهرست مطالب □ ۱۵

۲۵۰	لوٹ و قسامه.....
۲۵۰	الف - مطالبه بينه از متهم.....
۲۵۰	ب - قسامه مدعی.....
۲۵۰	ج - قسامه مدعی علیه.....
۲۵۱	اعتبار رجولیت.....
۲۵۱	کیفیت سوگند.....
۲۵۱	کمیت سوگندها (قسامه).....
۲۵۲	الف - تعداد حالفین.....
۲۵۲	ب - تکرار حلف.....
۲۵۲	ادله جواز تکرار.....
۲۵۴	قیود حلف.....
۲۵۵	شرایط حالفین.....
۲۵۶	ثبوت قسامه در اعضا.....
۲۵۶	قسامه کافر.....
۲۵۷	قسامه و قانون.....
۲۶۴	فصل نهم: قبح عقاب بلا بیان
۲۶۴	مستندات قاعده.....
۲۶۴	الف - کتاب.....
۲۶۵	ب - سنت.....
۲۶۵	ج - عقل.....
۲۶۷	کلمات فقها درباره قاعده.....
۲۶۸	قاعده قبح و اصل عملی برائت.....
۲۷۰	قاعده قبح و اصل ۱۶۷ قانون اساسی.....
۲۷۴	فصل دهم: وزر (شخصی بودن جرم و مجازات)
۲۷۴	ادله شخصی بودن جرم و مجازات.....
۲۷۴	الف - کتاب.....
۲۸۸	ب - سنت.....

۱۶ □ قواعد فقه استدلالی جامع

۲۸۸.....	ج - اجماع.....
۲۸۸.....	د - عقل.....
۲۸۸.....	استثنائات قاعده.....
۲۸۹.....	الف - ديه عاقله.....
۲۸۹.....	ب - مسئولیت دولت در پرداخت ديه.....
۲۸۹.....	ج - مسئولیت کارفرما در قانون کار.....
۲۹۰.....	فصل یازدهم: اکراه.....
۲۹۰.....	اکراه در لغت و اصطلاح.....
۲۹۲.....	اکراه و قصد.....
۲۹۲.....	اکراه و قتل.....
۲۹۳.....	اکراه خاص.....
۲۹۵.....	مستندات قاعده.....
۲۹۵.....	الف - کتاب.....
۲۹۵.....	ب - سنت.....
۲۹۶.....	ج - عقل.....
۲۹۷.....	د - اجماع.....
۲۹۸.....	فصل دوازدهم: اجبار.....
۳۰۱.....	فصل سیزدهم: اضطرار.....
۳۰۱.....	واژه شناسی.....
۳۰۲.....	وجوه تشابه و تمایز اجبار و اکراه و اضطرار.....
۳۰۲.....	مستندات قاعده.....
۳۰۲.....	الف - کتاب.....
۳۰۳.....	ب - سنت.....
۳۰۴.....	ج - عقل.....
۳۰۴.....	د - اجماع.....
۳۰۶.....	اضطرار و احکام تکلیفی و وضعی.....
۳۰۷.....	شرایط تحقق حالت اضطرار.....

فهرست مطالب □ ۱۷

۳۰۷.....	۱. شرایط مربوط به خطر.....
۳۰۷.....	۲. شرایط مربوط به عکس العمل مضطر.....
۳۰۸.....	قاعده اضطرار و قانون مجازات اسلامی.....
۳۱۰.....	فصل چهاردهم: اعتداء (دفاع مشروع).....
۳۱۰.....	دفاع شخصی.....
۳۱۱.....	دفاع از متعلقین.....
۳۱۲.....	حمله به حریم.....
۳۱۲.....	هجوم مالی.....
۳۱۲.....	مراتب دفاع.....
۳۱۳.....	شرایط دفاع مشروع.....
۳۱۴.....	الف - شرایط مربوط به حمله.....
۳۱۴.....	ب - شرایط مربوط به دفاع.....
۳۱۵.....	مستندات قاعده.....
۳۱۵.....	الف - کتاب.....
۳۱۸.....	ب - سنت.....
۳۲۰.....	معنای امر به معروف و نهی از منکر.....
۳۲۰.....	شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر.....
۳۲۰.....	مراتب امر به معروف و نهی از منکر.....
۳۲۱.....	ج - دفاع از کیان اسلام.....
۳۲۵.....	قواعد فقه عمومی و اقتصادی
۳۲۶.....	قاعده احسان.....
۳۲۶.....	مستندات.....
۳۲۷.....	نفی سبیل از محسن و اتلاف.....
۳۲۹.....	مجاری قاعده.....
۳۲۹.....	قاعده احسان و لقطه و مجهول‌المالک.....
۳۲۹.....	قصد و واقعیت.....

۱۸ □ قواعد فقه استدلالی جامع

- ۳۳۰.....قاعده احسان و حقوق عمومی
- ۳۳۲.....قاعده احسان و دولت
- ۳۳۳.....قاعده الزام
- ۳۳۳.....اصطلاح شناسی و مدرک و مراد و مصادیق
- ۳۳۴.....مستندات قاعده
- ۳۳۵.....مستندات روایی قاعده
- ۳۳۸.....قاعده «اقرار» مؤید قاعده الزام
- ۳۴۰.....بررسی فقهی قاعده اقتصاد
- ۳۴۱.....مبحث اول: معنی و مصادیق اسراف
- ۳۴۱.....اسراف در لغت
- ۳۵۰.....اسراف و ایثار
- ۳۵۲.....مبحث سوم: تعریف حد و مفهوم تجاوز
- ۳۵۲.....الف - کتاب
- ۳۵۲.....ب - روایات
- ۳۵۳.....معنای وسط و توسط
- ۳۵۴.....تبيين مصادق اسراف
- ۳۵۴.....الف - تضييع مال
- ۳۵۵.....ب - هزینه غیر مناسب
- ۳۵۵.....ج - هزینه در غیر مورد حاجت
- ۳۵۶.....حکم وضعی اسراف
- ۳۵۶.....۱. اسراف و نابودی محیط زیست
- ۳۵۶.....۲. اسراف و کاهش ارزش پول
- ۳۵۷.....۳. اسراف و حفظ قیمت بازار
- ۳۵۷.....۴. اسراف و دوره احداث پروژه
- ۳۵۷.....۵. اسراف و اتلاف وقت
- ۳۵۷.....۶. اسراف و مصرف گرایی
- ۳۵۷.....۷. اسراف و بازار انحصاری

فهرست مطالب □ ۱۹

۳۵۸.....	۸. اسراف و یارانه‌های دولتی.....
۳۵۸.....	۹. مصادیق کلی اسراف.....
۳۵۸.....	۱۰. کارآیی رفاه عدالت و قاعده اقتصاد.....
۳۵۹.....	۱۱. قاعده اقتصاد و قوام اقتصادی.....
۳۶۲.....	قاعده تعظیم شعائر.....
۳۶۳.....	مستندات قاعده.....
۳۶۵.....	سخنی از علامه بجنوردی.....
۳۶۷.....	روایات شعائر.....
۳۶۸.....	ملاک و گستره قاعده.....
۳۶۸.....	کاربرد قاعده.....
۳۶۹.....	قاعده شورا.....
۳۶۹.....	الف - قرآن.....
۳۷۳.....	ب - سنت.....
۳۷۵.....	ج - اجماع.....
۳۷۵.....	اشکال مختلف شورا.....
۳۷۶.....	اصل شورا و قانون اساسی.....
۳۷۶.....	اهداف شورا.....
۳۷۸.....	قاعده عدالت.....
۳۸۰.....	عدالت در لغت.....
۳۸۰.....	در اصطلاح فقهی.....
۳۸۱.....	اشتراط عدالت فردی.....
۳۸۱.....	عدالت اجتماعی.....
۳۸۲.....	تفاوت عدل و احسان.....
۳۸۳.....	عدالت فلسفه اجتماعی.....
۳۸۳.....	«عدل»، واقعیت نفس الامری.....
۳۸۴.....	ادله و مستندات.....
۳۸۸.....	مطالعه تطبیقی عدالت اقتصادی.....

۲۰ قواعد فقه استدلالی جامع

۳۹۲	قاعده نفی سبیل.....
۳۹۲	۱- کتاب.....
۳۹۵	۲. سنت.....
۳۹۵	ج - اعتبار عقلی.....
۳۹۶	د - اجماع.....
۳۹۶	هـ - ادله خاصه.....
۳۹۶	قاعده و انقلاب اسلامی.....
۳۹۸	قاعده و دفاع.....
۳۹۸	در حقوق خصوصی.....
۳۹۹	در قانون اساسی.....
۴۰۰	قانون مدنی و قاعده نفی سبیل.....
۴۰۲	قاعده مصلحت.....
۴۰۲	مصلحت در لغت و اصطلاح.....
۴۰۳	مستندات.....
۴۰۷	مصلحت در حوزه فقه حکومتی.....
۴۰۷	آیات الاحکام و مصلحت.....
۴۰۹	سنت و مصلحت احکام.....
۴۱۰	مصلحت در احکام ثانوی.....
۴۱۱	مصلحت در احکام امتنانی.....
۴۱۱	مبنا و مصلحت در فقه شیعه.....
۴۱۴	قاعده ولایت فقیه.....
۴۱۴	حقوق عمومی = حقوق حکومت.....
۴۱۶	شئون و وظایف ولی فقیه.....
۴۱۸	ادله ولایت فقیه.....
۴۱۸	ادله کلامی ولایت فقیه.....
۴۱۹	ادله فقهی ولایت فقیه.....

فهرست مطالب □ ۲۱

آثار برخی قواعد فقهی بر بازار کار.....	۴۲۹
کارکرد قواعد فقهی مرسوم.....	۴۳۱
۱. قاعده ایتمان (عدم ضمان امین).....	۴۳۱
۲. قاعده احسان.....	۴۳۲
۳. قاعده اتلاف.....	۴۳۳
۴. قاعده المؤمنون عند شروطهم.....	۴۳۴
۵. قاعده نفی عسر و حرج.....	۴۳۴
کارکرد قواعد جدید.....	۴۳۵
۱. قاعده آزادی و عدم اکراه.....	۴۳۵
۲. قاعده اضطرار.....	۴۳۷
۳. قاعده اسراف.....	۴۳۸
۴. قاعده عدم انحصار یا عدم رفتار انحصارگرایانه.....	۴۴۰
۵. قاعده حاکمیت دولت اسلامی.....	۴۴۵
۶. قاعده تعاون.....	۴۴۸
۷. قاعده حجیت بازار مسلمانان.....	۴۴۹
۸. قاعده حق اولویت.....	۴۵۰
قاعده فقهی.....	۴۵۳
مدارک و مأخذ.....	۴۷۳
الف - کتب عربی.....	۴۷۳
ب - کتب فارسی.....	۴۷۶
ج - مقالات.....	۴۷۸